

Lisabonski memorandum

Usvojen od strane ESSC (Odbor za evropski statistički sistem) 25. septembra
2015. godine

S obzirom na to:

- a. da indikatori imaju važnu ulogu u infrastrukturi statističkih podataka, što je takođe naglašeno i u Evropskom statističkom programu;
- b. da je značaj indikatora za kreiranje politike na regionalnom, nacionalnom, evropskom i globalnom nivou tokom vremena sve veći, npr. za praćenje ciljeva strategije Evropa 2020 u kontekstu godišnjeg ciklusa koordinacije ekonomske politike Evropske unije (Evropski semestar) ili za ciljeve održivog razvoja (SDG);
- c. da indikatori predstavljaju poseban podskup statističkih informacija, direktno povezan sa određenom svrhom - kao što je praćenje specifičnih ciljeva politike, a to ima značajne posledice po kvalitet indikatora i skupova indikatora;
- d. da različite faze ciklusa ekonomske politike mogu zahtevati adekvatno prilagođene indikatore i skupove indikatora, čime se naglašava potreba prilagođavanja indikatora određenoj svrsi, na primer korišćenjem eksperimentalnih statistika u fazi projektovanja politika;
- e. da postoji potreba za poboljšanjem kvaliteta statističkih indikatora, s obzirom na rizike koje nacionalne statistike snose zbog sve većeg korišćenja statističkih indikatora u svrhe definisanja i merenja ciljeva politike;
- f. da je u svetu koji se brzo razvija potrebno da proizvođači zvanične statistike budu u kontinuiranoj razmeni sa svojim korisnicima i da brzo reaguju na zahteve novih politika;
- g. da efikasno i na informacijama bazirano kreiranje politika i njihova evaluacija zahtevaju blisku saradnju između zvaničnih statističara i drugih analitičara;
- h. da postoje izazovi i mogućnosti korišćenja kombinacije novih i tradicionalnih izvora podataka u okviru čvrstih statističkih okvira i modela za stvaranje odgovarajućih indikatora i obezbeđivanje blagovremene isporuke;
- i. da se kao izazov nameće razumevanje statističkih indikatora kao transformacije kvantitativnih podataka u znanje, i da je to jedan element u paketu informacija, zajedno sa kvalitativnim podacima (osnovni okvir, kontekstualizacija itd.) i stručnom analizom;
- j. da je sve veći značaj socijalnih i ekoloških dimenzija prilikom merenja objektivnog i subjektivnog blagostanja (dobrobiti) i održivog razvoja;
- k. da je iskustvo Evropskog statističkog sistema (ESS) u praćenju nacionalnih i evropskih dugoročnih strategija veliko,

DGINS:

1. Naglašava važnost jasne raspodele uloga između kreatora politike i statističara. Kreatori politike definišu ciljeve politike, dok statističari nezavisno rade na razvoju statističkih indikatora. Potrebno je osigurati tesnu saradnju između kreiranja politike i statističkih sfera, gde kreatori politika procenjuju relevantnost predloženih indikatora za određenu politiku, i statističarima koji procenjuju merljivost ciljeva politike. Ovo bi trebalo da bude jedan iterativni proces koji uključuje statistiku već u svojim najranijim fazama.
2. Ističe da je potrebno da indikatori i skupovi indikatora budu definisani prema sledećim opštim kriterijumima: relevantnost, doslednost, pravovremenost, merljivost i transparentnost. U tom kontekstu, od suštinskog značaja su konceptualni okvir i čvrste metode izbora ključnih indikatora. Setovi indikatora trebalo bi da uključuje ograničeni broj pokazatelja, od kojih je identifikovano nekoliko ključnih, da bi se skup učinio relevantnim, analitički vrednim i praktično vođenim, kao i da bi se obezbedila jasna i koncizna komunikacija. Da bi se doprlo do najšire moguće javnosti, uključujući i nespecijalizovane korisnike, za diseminaciju je potrebno koristiti moderne tehnike vizualizacije i komunikacijske alate.
3. Naglašava da bi skupovi indikatora trebalo da uzmu u obzir veze između različitih ciljeva politike. Na ovaj način, skupovi indikatora mogu doprineti integrisanoj proceni osnovnih politika, čime se ističu moguće sinergije/ veze.
4. Preporučuje da statistički pokazatelji evropske statistike budu u skladu sa statističkim standardima i kriterijumima kvaliteta utvrđenim u Kodeksu prakse evropske statistike.
5. Indikatori bi trebalo da u potpunosti iskoriste Evropski statistički sistem, kao i konzistentnost garantovanu ovim sistemom, kako je i navedeno u Evropskom statističkom programu. Novi skupovi indikatora bi trebalo da, koliko god je to moguće, budu zasnovani na postojećim statistikama.
6. Poziva na opširnije istraživanje o interakciji između statističkih pokazatelja i javnih politika, jer statistički pokazatelji ne samo da pomažu u razumevanju stvarnosti, već i utiču na kreiranje politike. Istraživanje ove interakcije je osnov za međusobno razumevanje zvaničnih statističara, drugih analitičara i kreatora politike.
7. Poziva na blisku saradnju između zvaničnih statističara i drugih analitičara, sa ciljem razvijanja i procenjivanja indikatora i uspostavljanja zajedničkih standarda i poboljšanja metodologija u ovoj oblasti.
8. Priznaje važnost disagregiranja mnogih indikatora po teritorijalnim, demografskim i socio-ekonomskim karakteristikama. Međutim, potrebna su ogromna finansijska sredstva za dobijanje podataka na visokom nivou disagregacije, koji, pored svega, mogu biti i nedovoljno precizni. Pitanja poverljivosti bi trebalo pažljivo proceniti. Iako su određene podpopulacije često od posebnog interesa za datu politiku, prikupljanje podataka o pojedinačnim karakteristikama, kao što su religija i etnička pripadnost, može biti veoma osjetljivo.

9. Preporučuje da Evropski statistički sistem aktivno radi na popunjavanju postojećih i novih praznina u podacima, na primer u kontekstu ciljeva održivog razvoja UN, kako bi se mogli proizvesti i diseminirati novi indikatori. Međutim, neophodni su odgovarajući finansijski i ljudski resursi za postizanje ovog cilja. Uspostavljanje prioriteta je presudno za odgovarajuću alokaciju resursa. Potrebno je u potpunosti istražiti mogućnosti koje nude već postojeći izvori podataka.
10. Obavezuje se na dalji razvoj terminologije i metodologije indikatora, uzimajući u obzir i statističke aspekte i smernice za adekvatan dijalog sa korisnicima. Tesna saradnja sa partnerima na nivou UN-a i sa OECD-om je u tom smislu od posebnog značaja.
11. Naglašava oprez pri proizvodnji ili razmeni kompozitnih indikatora, koji agregiraju individualne indikatore različite prirode i mere se u različitim jedinicama. Kompozitni indikatori bi trebalo da ispunjavaju opšte kriterijume predstavljene u tački 2. Ključni elementi za tačnu interpretaciju ovih pokazatelja uključuju edukaciju korisnika o njihovim mogućnostima i ograničenjima, kao i prenošenje detaljnih informacija korisnicima o osnovnim pojedinačnim komponentama, kako u pogledu njihove evolucije, tako i metodologije za njihov izbor i ponderisanje.
12. Obavezuje se na promovisanje obuka, radionica i razmenu iskustava u okviru statističke zajednice o korišćenju statističkih indikatora za prenošenje znanja, razumevanja, iskustva, uvida i kontekstualizovanih podataka. Ovo podrazumeva osvrt na konceptualne okvire i primenu modeliranja⁸ (na primer, za izradu flash procena) kada je to neophodno. Za postizanje ovih ciljeva potrebni su odgovarajući finansijski i ljudski resursi.